

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2019/938,**6. juuni 2019,****millega toetatakse usalduse suurendamise protsessi, mille tulemusel luuakse Lähis-Ida tuumarelvade ja kõikide muude massihävitusrelvade vaba tsoon**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 28 lõiget 1 ja artikli 31 lõiget 1,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) 2016. aastal vastu võetud Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia ning 2003. aastal vastu võetud massihävitusrelvade leviku vastane Euroopa Liidu strateegia tuginevad veendumusele, et julgeoleku küsimuse, sealhulgas tuumarelvade leviku tõkestamise ja desarmeerimise küsimuse käsitlemiseks sobib kõige paremini mitmepoolne lähenemisviis.
- (2) Seetõttu on liit võtnud nõuks toetada ja rakendada olemasolevaid desarmeerimise ning tuumarelvade leviku tõkestamise lepinguid, kokkuleppeid ja norme ning tõhustada nende rakendamist ja ülemaailmset kohaldamist, samuti teha kolmandate riikidega koostööd ja neid mitmepoolsetest konventsioonidest ja kordadest tulenevate kohustuste täitmisel abistada.
- (3) 13. juulil 2008 toimunud Pariisi Vahemere tippkohtumise ühisdeklaratsioonis, millega loodi Vahemere Liit, kinnitati veel kord ühist tahet saavutada rahu ja piirkondlik julgeolek kooskõlas 27.–28. novembril 1995 toimunud Euroopa – Vahemere piirkonna konverentsil vastu võetud Barcelona deklaratsiooniga, millega edendatakse muu hulgas piirkondlikku julgeolekut, tõkestades muu hulgas tuuma-, keemia- ja bioloogiliste relvade levikut, järgides rahvusvahelisi ja piirkondlikke relvade leviku tõkestamise kordasid ning relvastuskontrolli ja desarmeerimise lepinguid (nagu tuumarelvade leviku tõkestamise leping, keemiarelvade keelustamise konventsioon, bioloogiliste toksinrelvade konventsioon ning tuumarelvakatsetuste üldise keelustamise leping) ja/või piirkondlikke kordasid, nagu tuumarelvavabad tsoonid, sealhulgas nende kontrolli korrad, ning saavutades vastavuse nende nõuetele ja täites heas usus Barcelona deklaratsioonile allakirjutanute kohustusi, mis tulenevad relvastuskontrolli, desarmeerimise ja tuumarelvade leviku tõkestamise konventsioonidest.
- (4) Vahemere Liidu osalised püüdleval eesmärgi poole rajada Lähis-Idas vastastikku ja reaalselt kontrollitav tsoon, kus ei ole tuuma-, keemia- ja bioloogilisi massihävitusrelvi ega nende kandesüsteeme. Lisaks kaaluvad osalised muu hulgas praktiliste sammude astumist, et tõkestada tuuma-, keemia- ja bioloogiliste relvade levikut ning tavarelvastuse liigset kogunemist.
- (5) Liit korraldas 2008. aastal Pariisis seminari teemal „Lähis-Ida julgeolekuolukord, massihävitusrelvade leviku tõkestamine ja desarmeerimine“, millest võtsid osa piirkonna riikide ja liidu liikmesriikide esindajad ning teadlased ja riiklikud tuumaenergiaagentuurid.
- (6) Tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 2010. aasta läbivaatamiskonverentsil rõhutati Lähis-Ida käsitleva 1995. aasta resolutsiooni (edaspidi „1995. aasta resolutsioon“) täieliku rakendamiseni viiva protsessi tähtsust. Seetõttu kiideti konverentsil heaks praktilised sammud, muu hulgas kaaluti kõikide 1995. aasta resolutsiooni rakendamise toetamisele suunatud pakkumisi, sealhulgas liidu pakkumist korraldada 2008. aasta juunis korraldatud seminari jätkuseminar.
- (7) Tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 2010. aasta läbivaatamiskonverentsil tunnistati ka kodanikuühiskonna tähtsat rolli 1995. aasta resolutsiooni rakendamisel ja julgustati kõiki jõupingutusi sellega seoses.
- (8) Liit korraldas 2011. aastal seminari Brüsselis, et edendada usalduse suurendamist ja toetada protsessi, mille eesmärk on luua Lähis-Idas tsoon, kus ei ole massihävitusrelvi ega nende kandevahendeid; sellest seminarist võtsid osa kõrged esindajad kõnealuse piirkonna riikidest, kolmest tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu hoiulevõt-jariigist, liidu liikmesriikidest ja muudest huvitatud riikidest, samuti teadlased ning suuremate piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonide ametlikud esindajad.

- (9) 2012. aastal otsustas liit jätkata sellise usalduse suurendamise protsessi toetamist, mille tulemusel luuakse Lähis-Idas tuumarelv- ja kõikide muude massihävitusrelvade vaba tsoon, toetades selleks muu hulgas ÜRO nimetatud vahendaja poolt sellise vaba tsooni loomist käsitleva 2012. aasta konverentsi jaoks tehtud tööd, korraldades suutlikkuse suurendamise töötoa ning liidu 2008. ja 2011. aasta seminaride jätkuürituse.
- (10) Liit on järjepidevalt väljendanud oma valmisolekut jätkata sellise protsessi toetamist, mille tulemusel luuakse Lähis-Idas massihävitusrrelva vaba tsoon, ning soovib jätkata liidu 2008., 2011. ja 2012. aasta seminarides käsitlutelega sarnaste usalduse suurendamise protsesside toetamist.
- (11) 24. mail 2018. aastal esitletud desarmeerimiskavas „Meie ühise tuleviku kindlustamine“ lubab ÜRO peasekretär teha ÜRO liikmesriikidega koostööd tuumarelvavabade tsoonide tugevdamise ja konsolideerimise, sealhulgas sarnaste uute tsoonide loomise nimel, sealhulgas Lähis-Idas,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

1. Et liikuda liidu soovitava sihi poole luua Lähis-Idas massihävitusrelvadest vaba tsoon, võtta jätkumeetmeid liidu 2008., 2011. ja 2012. aasta üritustele ning edendada sellise tsooni loomise eesmärgil usalduse suurendamise protsessi toetamist, toetab liit järgmisi tegevusi, mille eesmärk on edendada massihävitusrelvadest vaba Lähis-Ida tsooni küsimuses ekspertide ja poliitikakujundajate vahelist kaasavat dialoogi, tehes selleks muu hulgas järgmist:

- a) uurida, milliseid õppetunde saadi massihävitusrrelva vaba Lähis-Ida tsooni küsimuses tehtud jõupingutuste käigus aastatel 1996–2015;
- b) luua analüüsivõime, mille abil toetada uut mõtteviisi piirkondliku julgeolekuga seotud küsimustes ja kõnealuse tsooni suhtes, sealhulgas tuginedes muude piirkondlike tuumarelvavabade tsoonide rajamisest saadud õppetundidele;
- c) koguda ideid ja töötada välja uusi ettepanekuid selle kohta, kuidas liikuda selles küsimuses edasi.

2. Seda arvestades sisaldab liidu toetatav projekt järgmiseid konkreetseid tegevusi:

a) I etapp

Projekti esimene etapp keskendub ekspertide võrgustike moodustamisele, teavitustegevusele ja teabevahetusele ning uuritavate küsimuste ja teemade kaardistamisele. Põhitegevused hõlmavad järgmist:

- i) pädevatest ekspertidest ja institutsioonidest koosneva esmase piirkondliku võrgustiku loomine;
- ii) teavitustegevus, intervjuud, kirjanduse läbitöötamine ja asjakohase dokumentatsiooni kogumine;
- iii) projekti võrdlusrühma esimene kohtumine;
- iv) ÜRO Peaassamblee esimese komitee istungi kõrvalüritus 2019. aasta oktoobris;
- v) seminar, kus koguneks 15–20 liiget projekti piirkondlikust võrgustikust ning projekti võrdlusrühma liikmed;

b) II etapp

Projekti teine etapp keskendub suhtlemisele asjaomaste isikute, ekspertide, teadlaste ja poliitikauurijatega ning piirkonnas asuvate institutsioonidega, et hankida ideid ja vaatenurki I etapis kindlaks tehtud küsimuste ja teemade kohta ning kinnitada ülevaade massihävitusrelvavaba tsooniga seotud jõupingutuste kohta ajavahemikul 1995–2015. Põhitegevused hõlmavad järgmist:

- i) kuni 50 individuaalvestlust piirkonnast ja mujalt pärit inimesega;
- ii) kuni kuus väiksemat, uurimisinstituutide vahendatud kohtumist asjakohaste piirkonna ekspertidega;

- iii) massihävitusrelvavaba Lähis-Ida tsooni algatust käsitleva ÜRO Desarmeerimisuuringute Instituudi (UNIDIR) aruande täiskavand, mis tuleb teha kättesaadavaks ÜRO liikmesriikidele ja ÜRO desarmeerimisküsimuste büroole;
 - iv) tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 2020. aasta läbivaatamiskonverentsi raames eriürituse korraldamine;
 - v) 2020. aastal ÜRO peakorteris New Yorgis kohtumise korraldamine, et tutvustada asjakohast värsket teavet ja projekti raames saadud teadmisi ÜRO liikmesriikidele ja muudele asjakohastele sidusrühmadele;
- c) III etapp
- i) kaks mitut sidusrühma hõlmavat seminari, et teha kokkuvõtte võimaluste kohta ning koostada soovitusel edasise tegevuse jaoks;
 - ii) ülejäänud infodokumentide avaldamine, milles esitatakse piirkondliku julgeolekualase koostöö, muu hulgas Lähis-Idas massihävitusrelvavaba tsooni loomise seisukohast paljulubavaks hinnatud valikud ja vaatenurgad;
 - iii) kaks seminari, millest võtavad osa eksperdid ja ametnikud, kes tegutsevad *ad personam*.

Projektide üksikasjalik kirjeldus on esitatud lisas.

Artikkel 2

1. Käesoleva otsuse rakendamise eest vastutab liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (edaspidi „kõrge esindaja“).
2. Artikli 1 lõikes 2 osutatud projektide tehnilist rakendamist teostab UNIDIR, mis täidab seda ülesannet kõrge esindaja vastutusel. Sel eesmärgil sõlmib kõrge esindaja UNIDIRiga vajalikud kokkulepped.

Artikkel 3

1. Artikli 1 lõikes 2 osutatud projektide rakendamise lähtesumma on 2 856 278 eurot.
2. Kulutusi, mida rahastatakse lõikes 1 sätestatud summast, hallatakse vastavalt liidu eelarve suhtes kohaldatavatele menetlustele ja reeglitele.
3. Järelevalvet lõikes 1 osutatud kulutuste nõuetekohase haldamise üle teostab komisjon. Sel eesmärgil sõlmib komisjon UNIDIRiga rahastamislepingu. Rahastamislepingus määratakse kindlaks rakenduspartneri kohustus tagada liidu abi nähtavus vastavalt selle suurusele.
4. Komisjon püüab sõlmida lõikes 3 osutatud rahastamislepingu niipea kui võimalik pärast käesoleva otsuse jõustumist. Komisjon teavitab nõukogu nimetatud protsessis esile kerkinud raskustest ja lepingu sõlmimise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kõrge esindaja annab nõukogule UNIDIRi poolt koostatavate kuu kirjeldavate aruannete põhjal aru käesoleva otsuse rakendamise kohta. Need aruanded on nõukogu poolt tehtava hindamise aluseks projekti lõpetamise järel.
2. Komisjon annab teavet artikli 1 lõikes 2 osutatud projektide finantsaspektide kohta.

Artikkel 5

1. Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise päeval.
2. Käesolev otsus kaotab kehtivuse 36 kuu möödumisel artikli 3 lõikes 3 osutatud rahastamislepingu sõlmimisest. Kui kuue kuu jooksul alates käesoleva otsuse jõustumisest ei ole nimetatud rahastamislepingut sõlmitud, kaotab otsus kehtivuse.

Luxembourg, 6. juuni 2019

Nõukogu nimel

eesistuja

A. BIRCHALL

LISA

Projekt, millega toetatakse usalduse suurendamise protsessi, mille tulemusel luuakse Lähis-Ida tuumarelv- ja kõikide muude massihävitussrelvade vaba tsoon**I. Projekti eesmärgid**

Kavandatud projektil on neli üldeesmärki:

- 1) täita oluline tühimik teadusuuringutes, mis on seotud sellega, kuidas kulges Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni loomine aastatel 1995–2015, sealhulgas õppetunnid praeguste ja tulevaste väljavaadete jaoks;
- 2) luua analüüsivõime, et toetada uut mõtteviisi piirkondliku julgeolekuga seotud küsimustes ja tsooni suhtes, sealhulgas tuginedes muude piirkondlike tuumarelvavabade tsoonide rajamisest saadud õppetundidele;
- 3) koguda ideid ja töötada välja uusi ettepanekuid selle kohta, kuidas liikuda kõnealuses küsimuses edasi, ning
- 4) edendada kaasavat dialoogi ekspertide ja poliitikakujundajate vahel piirkondliku julgeolekuga seotud küsimustes, muu hulgas Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni küsimuses, mis omakorda võiks anda panuse käimasolevatesse mitmepoolsetesse protsessidesse, sealhulgas tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu ja ÜRO iga-aastase konverentsi jõupingutustesse seoses Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni loomisega.

Esimest eesmärki silmas pidades on Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni loomise küsimuse keerukus, seniste edusammude puudumine ja piiratud poliitiline tahe nii piirkonnas endas kui ka sellest väljaspool toonud tulemuseks selle, et viimastel aastatel on hakatud sellele küsimusele poliitikas ja teadusuuringutes järjest vähem tähelepanu pöörama. Algatuse alguses viidi läbi põhjalikud teadusuuringud ja tehti jõupingutusi, et viia algatust edasi 1995. aasta läbivaatamiskonverentsi eel ja selle toimumise ajal. Põhjalikult on käsitletud tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu tähtsatut pikendamist samal aastal ning Lähis-Ida käsitlevat resolutsiooni, mis võimaldas jõuda konsensusele pikendamise suhtes. Muu hulgas on seda tehtud tuumarelvade leviku tõkestamise lepingut käsitleva 1995. aasta konverentsi läbivaatamise raames käimasoleva pärimusprojekti kaudu.

Ajavahemiku 2010–2015 kohta eksisteerib paraku oluliselt vähem dokumente ja teadusuuringuid. Ometi toimusid nimetatud perioodil piirkonnas mitmed olulised diplomaatilised algatused. Samal ajal kui mõned teadlased ja eksperdid on keskendunud küsimuse teatavate elementide uurimisele ja mõned toetajad on püüdnud koostada võimalike lepingute näidistekste, puudub autoriteetne empiiriline ülevaade pingutustest, mille eesmärk oli liikuda ajavahemikul 1996–2015 Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni kontseptsiooniga edasi. Sellise dokumentatsiooni puudumise tõttu eksisteerib oht, et olulised üksikasjad ja faktid, nagu ka asjaomaste osalejate seisukohad ja õppetunnid tulevaste jõupingutuste tarbeks lähevad kaotsi. See takistab tulevase teadusuuringuid või poliitilisi jõupingutusi selles küsimuses. Kavandatav UNIDIRI projekt täidab selle tühimiku.

Teist eesmärki silmas pidades toetab käesolev projekt teadusuuringute jätkumist ja ekspertide tähelepanu pööramist massihävitussrelvadest lähtuval ohule Lähis-Idas, piirkondlikule julgeolekualasele koostööle ja eeskätt massihävitussrelvavabale tsoonile. Ta teeb seda ajal, kui nimetatud küsimustes on hädasti tarvis uut ja jätkusuutlikku mõtteviisi ja ideid. Analüüsides massihävitussrelvavaba tsooniga seotud püsivaid, tekkivaid või unustatud teemasid ja ideid viimase kahekümne aasta jooksul, annab projekt panuse selle küsimusega seotud teadmistesse ja sellest arusaamisse. Tuginedes värskele kirjandusele muude tuuma- või massihävitussrelvavabade tsoonide kohta, saab projekt hinnata kokkulangevusi ja/või eripära Lähis-Ida piirkonna kontekstis. Tulemuseks on põhjalik teemade ja ideede kogu, mis aitab võtta uusi meetmeid ning analüütikutest ja ekspertidest koosnev laiendatud võrgustik, kes pääsevad sellisele kogule juurde.

Kolmandat eesmärki silmas pidades panustab käesolev projekt Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni loomisega seotud tulevastesse kaalutlustesse laiemas piirkondlikus massihävitussrelvade ja julgeolekuga seotud kontekstis, dokumenteerides neid küsimusi ja lähenemisviise, mida on eri algatuste raames kahekümne aasta jooksul käsitletud. Piirkonna ekspertide kaasava osalemise kaudu tehakse projektis kindlaks need küsimused ja ideed, mis teadlaste, osalejate ja ekspertidest vaatlajate arvates on väärt täiendavat uurimist, ja samamoodi küsimused, mille lahendamine on osutunud kõige keerukamaks. Selline tegevus võib poliitikakujundajatele anda tervikliku aluse, millelt kaaluda ja hinnata väljavaateid edule piirkondlikus julgeolekualases koostöös seoses massihävitussrelvadest tuleneva ohuga praeguses dünaamilis-strateegilises keskkonnas. Samuti võib projekt toetada suutlikkuse suurendamist tulevasteks läbirääkimisteks piirkondliku julgeolekuga seotud küsimuste, sealhulgas Lähis-Ida massihävitussrelvavaba tsooni üle.

Ja lõpuks on neljandat eesmärki silmas pidades kõige olulisem see, et projekt hõlbustab kaasavat mitteametlikku ekspertide dialoogi konkreetsete ideede ja algatuste üle, et suurendada julgeolekut piirkonnas ja ohjata massihävitusrelvadest lähtuvaid ohtusid Lähis-Ida piirkonna riikide ja nende välispartnerite hulgas. Seda tehes laiendatakse projektiga oluliselt tulevaste poolametlike ja ametlike dialoogide alustalasid massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemidega seotud aspektide üle. Täpsemalt pakub projekt diskreetset raamistikku, et analüüsida hulka asjakohaseid küsimusi, uurida ja arendada uusi seisukohti, mis võivad pakkuda võimalusi tulevasteks edusammudeks, ning toetada potentsiaalset tulevast dialoogi soodustavat keskkonda ja panustada sellesse. Seeläbi annab projekt samuti olulise sisulise sisendi ja ideid Lähis-Idas massihävitusrelvavaba tsooni loomist käsitlevale ÜRO konverentsile ning aitab kaasa usalduse ja kindlustunde loomisele suure hulga ekspertide seas, kes võivad sellega seotud olla, ning muudel asjakohastel foorumitel.

II. Projekti kirjeldus

1) Eesmärgid ja sihtrühm

Nagu eespool märgitud, on käesoleval projektil neli eesmärki:

- koostada ajavahemikul 1995–2015 Lähis-Idas massihävitusrelvavaba tsooni loomiseks tehtud jõupingutustest selline faktidele tuginev kirjeldav aruanne, mis täidaks olulise tühimiku teaduskirjanduses ja teeks kindlaks õppetunnid tulevaste jõupingutuste jaoks;
- teha kindlaks aktuaalsed põhiküsimused, võimalused, takistused ja ideed, mida võtta arvesse massihävitusrelvavaba tsooni puhul, ja jõupingutused, et tõhustada piirkondlikku julgeolekualast koostööd, andes seeläbi ideid tsooni oluliste ning menetluslike aspektide kohta ning selle kohta, millised on võimalikud edasised sammud muutuv strateegilises keskkonnas;
- kasutada ja saada nimetatud küsimuse kohta piirkonna laialt teadlaste, poliitikakujundajate ja akadeemiliste ringkondade kogukonnalt seisukohti ja ideid ja seeläbi laiendada osalejate arvu ja mitmekesisust; analüüsida väljavaateid dialoogile ja edusammudele Lähis-Ida massihävitusrelvavaba pikaajalise küsimuse puhul, mis on seotud laimate, massihävitusrelvi ja piirkonna julgeolekut käsitlevate küsimustega, ning analüüsida muid kogemusi piirkondlike tuumarelvavabade tsoonidega;
- hõlbustada nimetatud ekspertide vahelist dialoogi eesmärgiga edendada võrgustikke, teabevahetust ja kaasamist, mis võiks omakorda anda panuse tulevastes jõupingutustes piirkondliku julgeoleku, relvastuskontrolli, leviku tõkestamise ja desarmeerimise alaste edusammude tegemiseks piirkonnas.

Kavakohaselt on projektil kolm kattuvat sihtrühma:

- rahvusvahelised julgeoleku ja relvastuskontrolli valdkonna teadlased, eeskätt need, kes on keskendunud tuuma-, keemia- ja bioloogiliste relvade leviku tõkestamisele ja desarmeerimisele ning nende kandesüsteemidele, piirkondlikule julgeolekule või Lähis-Ida julgeolekuga seotud küsimustele. Erilist tähelepanu pööratakse uuele teadlaste põlvkonnale, kes pühenduvad suuremal määral rahvusvahelistele ja piirkondlikele massihävitusrelvadega seotud küsimustele Süüria konfliktis, lahkarvamustele Iraani tuumaprogrammi ja muu tuumavõimekuse kohta piirkonnas, tehnoloogia arengule ja uute relvade võimekusele, pingelistele poliitilistele suhetele võtmetähtsusega tuumariikide vahel ning erimeelsustele mõne tuumarelva omava ja tuumarelva mitteomava riigi vahel selles osas, kuidas tuumadesarmeerimise vallas edasi liikuda. Usaldusväärne ingliskeelne kokkuvõte Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooniga seotud arengutendentsidest ajavahemikul 1996–2015 oleks oluline allikas ja varamu, mida võtta arvesse mitmesuguste massihävitusrelvadega seotud küsimuste puhul, muu hulgas tuumarelvavabade tsoonide, aga ka Lähis-Idale eriomaste küsimuste puhul;
- relvastuskontrolli, leviku tõkestamise ja desarmeerimisega seotud küsimustega tegelevad poliitikakujundajad. See hõlmab nii piirkondlike kui ka rahvusvaheliste seisukohtadega isikuid ning mitmesugustel foorumitel, sealhulgas tuumarelva leviku tõkestamise lepingu 2020. aasta läbivaatamiskonverentsiga seotud isikuid. Paljud riigid peavad olenemata oma tuumadesarmeerimise alaseisukohast käesoleval kohtumisel kokkulepitud tulemust väga tähtsaks pärast seda, kui tuumarelva leviku tõkestamise lepingu 2015. aasta läbivaatamiskonverentsil ei õnnestunud lõpliku dokumendi suhtes kokkuleppele jõuda ja võttes arvesse mitmesugust survet tuumarelva leviku tõkestamise lepingule. Läbivaatamiskonverentsi tulemuse väljavaadetes tunnustatakse Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooni loomisel tehtavaid edusamme kriitilise tähtsusega muutujana;
- Lähis-Ida teadlased ja valdkonna praktikud, kes püüavad jälgida ja saada aru kiiresti muutuvast dünaamikast piirkonnas, selle liikmesriikides ja elanikkonna seas ning liitude ja võimekuse nihkumise tagajärjedest piirkonna julgeolekule ja väljavaadetele ennetada ja leevendada praegusi ja tulevase pingeid ja konflikte.

2) Ajakava

Käesolev projekt peaks algama 2019. aasta teises pooles ja kestma 36 kuud. Eeldatavasti lõpeb projekt 2022. aasta kevadel ning selleks ajaks on avaldatud kõik publikatsioonid. Projekti lõplik kirjeldav aruanne ja finantsaruanded koostatakse 2022. aasta lõpuks.

3) Tegevused, väljundid ja metoodika

Käesolev projekt jaguneb kolme etappi. Konkreetseid üritusi ja ajakava kohandatakse vastavalt vajadusele ja peamistele arengusuundadele. Projekti dokumente, järeldusi ja ideid jagatakse ÜRO sekretariaadi ja osalejatega, et toetada ettevalmistusi ÜRO peasekretäri korraldatud iga-aastasteks konverentsideks. Kolm etappi on järgmised:

I etapp: projekti esimene etapp keskendub projekti loomisele ja ekspertide võrgustike moodustamisele, teavitus-tegevusele ja teabevahetusele ning uuritavate küsimuste ja temade kaardistamisele. Põhitegevused hõlmavad järgmist:

- esialgse piirkondliku võrgustiku loomine, mis koosneb projekti jaoks olulistest ekspertidest ja institutsioonidest;
- algab teavitustegevus, mis on suunatud mitmesuguste Lähis-Ida massihävitusravavaba tsooni loomise algatustega seotud asjaomastele isikutele ja intervjuud nende isikutega;
- Lähis-Ida massihävitusravavaba tsooniga seotud kirjanduse läbivaatamine ja asjakohase dokumentatsiooni kogumine ajavahemiku kohta tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 1995. aasta läbivaatamiskonverentsi algusest kuni tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 2015. aasta läbivaatamiskonverentsi lõpuni. Samuti vaadatakse läbi asjakohased laiemad poliitikauuringud muude tuumarelvavabade tsoonide ja/või algatuste kohta ning Lähis-Ida julgeolekualase koostöö kogemuse kohta.

Peamised väljundid hõlmavad järgmist:

- projekti võrdlusrühma esimene kohtumine;
- 2019. aasta oktoobris toimuva ÜRO Peaassamblee esimese komitee istungi kõrvalüritus, millest võtavad osa asjakohased piirkondlikud eksperdid ja institutsioonid, et kirjeldada projekti, tutvustada esialgseid teemasid ja arutada uurimisobjektiks olevaid peamisi prioriteetseid valdkondi;
- põhiürituste ajakava ja ülevaade temadest, küsimustest ja aruteludest, mille põhjal koostatakse kirjeldav aruanne massihävitusravavaba tsooni küsimuses asjaomases piirkonnas peetud aruteludest. Viitamise hõlbustamiseks lisatakse läbivaatamisdokumendile sisukord ja jagatakse dokument kõige olulisemate järelduste põhjal osadeks. Neid materjale võib jagada ÜRO peasekretäri poolt 2019. aastal kokku kutsutaval Lähis-Ida massihävitusravavaba tsooni käsitleval konverentsil osalejatega ja vaatlejatega;
- 2019. aasta detsembris Vallettas (Malta) korraldatav seminar, millest võtab osa 15–20 projekti piirkondliku võrgustiku liiget ja projekti võrdlusrühma liiget, et vahetada ajakohastatud teavet ÜRO konverentsi kohta, arutada võimalikke edasisi samme ja tekkinud küsimusi, mida projektis soovi korral arvesse võtta ja/või konverentsi tulemusel läbi vaadata.

II etapp: projekti teine etapp keskendub suhtlemisele asjaomaste isikute, ekspertide, teadlaste ja poliitikauurijatega ning piirkonnas asuvate institutsioonidega, et hankida ideid ja seisukohti I etapis kindlaks tehtud küsimuste ja temade kohta ning kinnitada kirjeldav aruanne massihävitusravavaba tsooniga seotud jõupingutuste kohta ajavahemikul 1995–2015. Põhitegevused hõlmavad järgmist:

- kuni 50 individuaalset intervjuud piirkonnast ja mujalt pärit üksikisikutega, kes on seotud Lähis-Ida massihävitusravavaba tsooni aruteludega ja/või uuringutega alates 1995. aastast (kohtumised piirkonnas, asjaomaste rahvusvaheliste kohtumiste ja konverentsi raames, Skype'i ja/või telefoni teel);
- kuni kuus väikeste uurimisinstituutide vahendatud kohtumist asjakohaste ekspertidega (kuni 25) piirkonnas, et: a) kinnitada ja täpsustada kirjeldava aruande kavandi teksti, sealhulgas põhifakte ja kuupäevi; b) hankida seisukohti prioriteetsete küsimuste, takistuste, väljakutsete ja võimaluste kohta edusammude tegemiseks tsooni puhul ning c) uurida viise, mille abil on võimalik ületada kindlaks tehtud takistused ja väljakutsed, et võimaldada mõningast edasiliikumist Lähis-Ida massihävitusravavaba tsooni ja piirkonna julgeolekuga seotud küsimustes. Kava kohaselt toimuvad kohtumised Egiptuses (Kairo), Jordaanias (Amman), Iraanis (Teheran), Liibanonis (Beirut) ja Kuveidis.

Peamised väljundid hõlmavad järgmist:

- UNIDIRi aruande, mis käsitleb massihävitusrelvavaba tsooni algatust Lähis-Idas, täiskavand;
- UNIDIRi koostatud ülevaade põhiteemadest ja -takistustest, sealhulgas praeguste ja/või tulevaste algatustega seotud ideed ja seisukohad võimalike edasiste sammude kohta, mis on kindlaks tehtud teadusuuringute ja eksperdiarutelude käigus;
- projekti võrdlusrühma teisel kohtumisel tehakse kokkuvõtte ja hinnatakse projekti edusamme ning kinnitatakse UNIDIRi ülevaade põhiküsimustest;
- tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 2020. aasta läbivaatamiskonverentsi raames korraldatakse eriuuring;
- 2020. aastal ÜRO peakorteris New Yorgis korraldatav kohtumine, et tutvustada asjakohast värsket teavet ja järeldusi projekti kohta ÜRO liikmesriikidele ja muudele asjakohastele sidusrühmadele;
- seminar Al-'Aqabah's (Jordaania), et ajakohastada teavet seniste edusammude kohta ÜRO peasekretäri konverentsi protsessis ja arutada, millised on need prioriteetsed valdkonnad, mille poole pöörduda järgmistel kohtumistel.

III etapp: projekti viimane etapp hõlmab kirjeldava aruande viimistlemist, et UNIDIR saaks selle avaldada. Selle perioodi jooksul ja tuginedes II etapis tehtud terviklikele kokkuvõtetele ja analüüsidele, korraldatakse projekti raames kaks viimast, mitut sidusrühma hõlmavat seminari, et arutada kokkuvõtet edasiste sammude valikutest ja sellekohastest soovistest.

Põhitegevused hõlmavad järgmist:

- ülejäänud infodokumentide avaldamine, milles esitatakse need võimalused ja seisukohad, mis on kindlaks määratud potentsiaalselt paljulubavatena, et laiendada piirkondlikku julgeolekualast koostööd, muu hulgas massihävitusrelvavaba tsooni kaudu Lähis-Idas, ning asjakohased kaalutlused poliitikakujundajatele;
- ürituste (paneelsõnavõtted ja -arutelud) käivitamine Genfis, Brüsselis ja Washingtonis, et teha avalikuks UNIDIRi kirjeldav aruanne ja järeldused;
- kaks seminari, millest võtavad osa eksperdid ja ametnikud, kes tegutsevad *ad personam*; need korraldatakse sõltuvalt tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu 2020. aasta läbivaatamiskonverentsi tulemustest ja asjakohastest aruteludest Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooni käsitlevatel ÜRO konverentsidel. Võimalikeks asukohtadeks on Kairo (Egiptus) ja Rooma (Itaalia).

Peamised väljundid hõlmavad järgmist:

- kirjeldav aruanne Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooni kohta, millega saab vabalt tutvuda UNIDIRi veebisaidil ning sisaldab peamist ajakava, lisasid ja andmeid;
- kuni viis infodokumenti konkreetsete aspektide, võimaluste ja seisukohtade kohta seoses Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooniga;
- kaks seminari kokkuvõtet, mida jagatakse asjaomaste ametnike, ametiasutuste ja mitmepoolsete protsessidega, kirjeldades Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooniga seotud väljavaateid, seisukohti ja edasiliikumise võimalusi.

Selle projekti raames kasutatakse eri meetodeid, sealhulgas kirjanduse võrdlevat läbivaatamist ja analüüsi, avalikest allikatest pärit dokumendikogu ja analüüsi ning suulisi intervjuusid. Viimaste puhul järgitakse standardseid uurimismenetlusi, sealhulgas palutakse intervjueeritavalt allkirjastatud nõusolekut salvestamiseks, intervjueeritavaga tehtud kirjalike aruannete või kokkuvõtete läbivaatamiseks faktide tõesuse tagamise eesmärgil ning nõusolekut selle kohta, et vastavalt standardsele intervjuude läbiviimise protokollile ei jagata suulise intervjuu salvestusi või aruandeid ilma intervjueeritava sõnaselge nõusolekuta. Avatud allikatest ja pärimuse projektist pärit aruanded ja üksikasjad vaadatakse süüvitsi läbi faktide tõesuse tagamiseks.

Kõik kohtumised, mida korraldatakse käesoleva projekti raames, toimuvad vastavalt Chatham House'i põhimõtetele.

Kõik projektimaterjalid, sealhulgas avalikest allikatest pärit ja suulised materjalid, arhiveeritakse digitaalselt ja UNIDIRi säilitab need kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. UNIDIRi stiiljuhiseid ja kvaliteedi tagamise protsesse kohaldatakse kõikidele publikatsioonidele, sealhulgas väliseksperptide hinnangule käsikirjakavandite kohta.

4) Projekti koosseis

Käesolevat projekti juhib projektijuht, kellel on vajalikud teadmised ja kogemused piirkonna ja sellega seotud massihävitusrelvade küsimustes. Projektiliidril on lai võrgustik ja ta on piirkonnas kõrgel positsioonil. Projektiliider on aruandekohuslane UNIDIRi direktori ees, ta koordineerib projekti meeskonda, juhib ettevalmistusi kirjeldava aruande koostamiseks massihävitusrelvavaba tsooni protsesside kohta alates 1995. aastast ning juhib ja juhatab ekspertide ja endiste ametnike kaasamise protsessi ning seisukohtade kogumist minevikus tehtud jõupingutuste ja praeguste väljavaadete kohta tsooniga seoses.

Tööle võetakse täistööajaga projektijuht ja teadur, kes juhatab ja korraldab asjakohast kirjanduse läbivaatamist, dokumentide kogumist ja suuliste intervjuude tegemist. Projektijuhil ja teaduril on a) teaduskraad vastavas valdkonnas (Lähis-Ida, rahvusvaheline julgeolek ja/või massihävitusrelvadega seotud küsimused), suurepärase teadmised Lähis-Idast, vastav keeleoskus ja soliidne publikatsioonide loetelu; b) tõendatud kogemused kvaliteetse, erapooletu ja arvestatava teadustöö tegemise vallas ning suurepärase suhtlusoskus ning c) ta etendab juhtivat rolli kokkuvõtlike aruannete koostamisel seisukohtade kohta, mis käsitlevad aruande põhjal selgunud küsimusi ja arenguvõimalusi.

Vanemteadur, kes töötab osalise tööajaga (50 %), annab suuniseid, teadmisi ja nõu projektiliidrile ja projektijuhile ja teadurile ning aitab kaasa jutustava kokkuvõtte koostamisele ja sõnastamisele. Vanemteaduril on põhjalikud teadmised ja kogemused Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooni loomise jõupingutuste kohta.

Projekti jaoks luuakse 4–5 inimesest koosnev võrdlusrühm, mis annab projektile nõu ja suuniseid, vaatab läbi publikatsioonide kavandeid, aitab luua kontakte asjaomaste ekspertide ja instituutidega ning osaleb piirkonnas toimuvatel kohtumistel ja ekspertidega peetavatel dialoogidel. Need inimesed valitakse vastavalt nende eksperdi-teadmistele ja teadmistele algatuste kohta, mis on seotud Lähis-Ida massihävitusrelvavaba tsooni loomisega ning nad osalevad *ad personam*. Neile hüvitatakse reisikulud ja nad saavad päevarahasid, kui osalevad projektiga seotud tegevustes, ning väikest honorari.

Pidades silmas asjaolu, et reisimist ja suhtlemist laia ja mitmekesise ekspertide võrgustikuga saab olema palju, võetakse projekti jaoks tööle meeskonna assistent, kes toetab administreerimist ja logistikat, sealhulgas piirkonna reisimist ja kohapeal reisimist, korraldab kohtumisi ja haldab ÜRO ressursihaldusprogrammi (Umoja) finants- ja administratiivprotsesse. Ideaaljuhul oskab meeskonna assistent rääkida araabia keelt.

Projekti praktikant, kes töötab osalise tööajaga (50 %), abistab projekti dokumentide kogumisel ja läbivaatamisel, fakte kontrollimisel, asjakohaste andmetabelite ja loetelude koostamisel ja arhiveerimisel.

III. Projekti üldjuhtimine ja järelvalve

Käesolev projekt teostatakse UNIDIRi egiidi all. UNIDIR on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni raames autonoomne asutus, mis asutati 1980. aastal eesmärgiga viia läbi sõltumatu teadusuuringuid desarmeerimis- ja sellega seotud probleemide vallas, eeskätt seoses rahvusvahelise julgeoleku küsimustega. Instituut asub Genfis ning instituudil on üleilmne maine ja pikaajalised eksperditeadmised massihävitusrelvade küsimuses, sealhulgas märkimisväärne institutsiooniline mälu ja arhiiv desarmeerimisprotsesside kohta, sealhulgas tuumarelvade leviku tõkestamise lepingu ja tuumarelvavaba tsoonide kohta kogu maailmas; institutsioon on avaldanud märkimisväärsel hulgal publikatsioone, mis kõik on avalikult kättesaadavad ja veebis tasuta ligipääsetavad.

UNIDIRi ülesannete üks oluline komponent on kutsuda kokku ja hõlbustada mitteametlikku dialoogi mitmesuguste ekspertide vahel desarmeerimisküsimustes alates massihävitusrelvadest lõpetades uute ja tekkivate relvatehnoloogiatega. Seetõttu on UNIDIRil lai võrgustik, millele tugineda, ja kogemused kohtumiste korraldamisel Genfis ja mujal ning kokkuvõtlike aruannete ja järelaruannete koostamisel.

UNIDIRi juhib järelevalvenõukogu, mis on samuti desarmeerimisküsimuste nõuandekogu, kelle ees UNIDIRi direktor on aruandekohuslane. Järelevalvenõukogus on esindatud mitmed eksperdirühmad kogu maailmast, kes kõik tegutsevad *ad personam* ja kohtuvad kaks korda aastas, et vaadata läbi UNIDIRi sisuline tegevus ja finantstehingud. Järelevalvenõukogu esitab kord aastas aruande oma töö kohta ÜRO peasekretärile. UNIDIRi direktor vastutab UNIDIRi korraldamise, juhtimise ja administreerimise eest, sealhulgas teadusuuringute sisuliste väljundite ning instituudi finants- ja administratiivprotsesside eest.

Kuigi UNIDIR on autonoomne organisatsioon, järgib see ÜRO finantsreegleid ja - norme ning organisatsiooni rahalisi vahendeid auditeerib ÜRO audiitorkomisjon. Kõiki projekti rahalisi vahendeid administreeritakse ja hallatakse Umoja kaudu ning need vaadatakse läbi kord kvartalis. UNIDIR annab aru individuaalsete projekti edusammude ja rahaliste vahendite kohta asjakohastele rahastajatele vähemalt kord aastas ja kuni kord kvartalis, sõltuvalt iga rahastaja nõudmistest.
